

Medan vi faller

FILMHANDLEDNING

En filmhandledning utgiven av Zoom / Svenska Filminstitutet

Filmen distribueras av Sandrews/Metronome

Box 5612, 114 86 Stockholm. Telefon 08-762 17 00

Medan vi faller

En filmhandledning av Annika Thor

Åldersrekommendation: Årskurs 9/ Gymnasiet

Det är inte de etniska gränserna som är problemet i franska *Medan vi faller*, det är segregationen och fattigdomen. En kraftfull film om en arab, en färgad och en jude.

Har ni hört historien om mannen som hoppade från femtionde våningen? För varje våning han passerade upprepade han för sig själv: "Hittills har allt gått bra. Hittills har allt gått bra ..."

Men det viktiga är inte hur man faller, utan hur man landar.

I den unge franske regissören Mathieu Kassovitz' debutfilm *Medan vi faller* (*La haine*) befinner vi oss i ett samhälle i fritt fall.

Filmens handling

Filmen utspelar sig under knappt ett dygn i en av Paris' förorter och inne i centrala Paris. Natten innan har förorten skakats av våldsamma kravaller. Orsaken är att en ung arab, Abdel, har misshandlats av polisen och ligger medvetslös på sjukhuset.

Morgonen kommer med sammanbitna poliser bakom kravallstaket, utbrända bilvrak och barn som inte kan gå till skolan, för den har bränts ner. När Saïd kommer hem till sin kompis Vinz får han väcka honom fast klockan är över tio. Vinz har deltagit i kravallerna; det har inte Saïd. Tillsammans går de för att hämta den tredje i gänget, Hubert. Hubert har ägnat två år åt att bygga upp en träningshall för ungdomarna i förorten. Nu har den också bränts ner.

Saïd är arab, Vinz jude, Hubert svart. De är ett tätt sammansvetsat gäng i övre tonåren, med en inbördes jargong som är rå men kärleksfull. Ingen av dem har något jobb eller något hopp om att få något. Pengar skaffar de genom småstöldar och knarklangning. Alla tre bor hemma hos sina mammor och månar om dem och sina yngre syskon. Några fäder syns inte till, men Saïd har en storebror som

han respekterar och lyder. Den arabiske kvarterspolisen är också en manlig auktoritetsfigur, åtminstone för Saïd och Hubert, men förmår inte ändra på deras bild av polisen som förtryckare och potentiella mördare.

De tre killarnas liv utspelar sig i en av dessa förorter som omger alla den rika världens storstäder, där invandrarna, de fattiga och de utslagna lever ett liv långt från metropolens sofistikerade lyx. När de tre framåt eftermiddagen drar in till Paris för att hämta en summa pengar som någon är skyldig Saïd och för att se en boxningsmatch, står det klart att de inte har varit där särskilt många gånger tidigare. Saïd blir förundrad över att en polis som han frågar om vägen svarar honom artigt och tilltalar honom med "ni".

Men snart blir de varse att polisen inne i Paris inte är annorlunda än den i förorten. Vinz råkar i bråk med Saïds kontakt och de blir utkastade utan att Saïd fått sina pengar. Utanför porten väntar tre civilklädda poliser, som tillkallats av andra hyresgäster. Vinz kommer undan, men Saïd och Hubert förs till polisstationen där de blir brutalt misshandlade. När de släpps sent på kvällen har de redan missat sista tåget hem.

Vinz har väntat på kompisarna, och nu följer en sorglustig nattlig odysseé. På en vernissagefest stöter killarna på två tjejer, som till en början är intresserade. Men snart trampar någon av de tre fel, flirten övergår i gräl och killarna blir utkastade. "Förortsdrägg", konstaterar värden och stänger dörren efter dem. Ett stulet kreditkort får de i alla fall med sig från festen, men det duger inte till att åka taxi hem på. I stället försöker de stjäla en bil, upptäcker att ingen av dem kan köra och är nära att bli ertappade av polisen. Inget annat återstår än att vänta på första morgontåget tillbaka till förorten.

Hela dagen och natten har Vinz burit med sig en revolver. Den har han hittat föregående natt, då den tappades av en polis under kravallerna. Om Abdel dör ska Vinz hämnas genom att skjuta en polis, säger han.

Det är Vinz skryt om revolvorn som utlöser bråket hos Saïds kontakt, och revolvorn är ett tickande hot i alla de laddade situationer som de tre killarna hamnar i. När en TV-monitor i pendeltågens vänthall berättar att Abdel har dött på sjukhuset blir hotet akut.

Men hotet utlöses inte, åtminstone inte på det sätt som vi väntat oss. För ett ögonblick vaknar hoppet om att förnuftet och försoningen skulle kunna segra. Men Saïds, Vinzs och Huberts värld är genomsyrad av hat. Det finns ingen räddning.

Ny berättarstil

Historien om de unga männen från gettot, om hopplösheten, frustrationen och kampen för respekt, om vapnen och våldet som lurar under ytan för att plötsligt explodera, är inget nytt. Den har berättats gång på gång under det senaste decenniet, som nyhetsstory i TV och kvällstidningar och som fiktion i främst amerikansk spelfilm. Det nya i Mathieu Kassovitz' film är sättet att berätta: en kantig, nervös berättarstil som kombinerar spelfilmens dramaturgi med ett kameraarbete som närmar sig dokumentären.

Medan vi faller inleds med en sekvens som skildrar kravallerna i förorten och som förmodligen består av autentiskt arkivmaterial blandat med korta spelscener. I alla händelser är intrycket att detta är något vi kunde sett i TV-nyheterna, kaotiskt och snabbt förbiflimrande.

Nästa sekvens börjar med att kameran fångar in en individ: Saïd. Längre får vi se hans ansikte i närbild, förvånat betraktande något. Det han betraktar är polisuppådet, och han reagerar på det genom att blixtnabbt klottra några ord bakpå en polispiket. Sedan vänder han sig in mot bostadslängan där Vinz bor och börjar ropa upp mot hans fönster. Vuxna människor visar sig i några andra fönster och skäller på Saïd för att han stör och för nattens kravaller (som han inte var med om). Det är ett kraftlöst grälände, ett uttryck för missnöje med "ungdomen" men inte för någon vilja att ingripa.

På liknande sätt skriver Mathieu Kassovitz hela tiden in sina tre huvudpersoner i ett socialt sammanhang. Ofta arbetar han med ett vidvinkelperspektiv, som betonar samspelet mellan individerna och deras omgivning. Ibland dröjer kameran kvar vid en miljö efter det att huvudpersonerna har lämnat den, som för att visa att Saïd, Vinz och Hubert är en del av en värld där det finns många som de. "Jag känner mig som en myra i universum", säger Vinz när de tre tittar ut över det nattliga Paris.

Samma strävan att vidga perspektivet finns i behandlingen av birollerna. Vinz' farmor och Huberts mamma, en pratsam liten kille på gården och en hälare som fått sin bil uppbränd under kravallerna skymtar förbi i varsin kort scen, men hinner ändå framstå som sammansatta personer av kött och blod. Saïds kontakt som kommit upp sig och flyttat från ghettot till en flott innerstadslägenhet, där han går omkring endast iförd höftskynke, är en hel berättelse i sig. Det är också den kortväxte gamle mannen som inne på en herrtoalett berättar historien om sin vän, som på väg att deporteras till Sibirien gick undan från tåget för att skita, blev

kvarglömd och frös ihjäl. "Varför berättade han det?" frågar Saïd häpet när den gamle gått.

★ Ja, varför?

När våldet blossar upp

Om det finns en pistol på väggen i första akten, måste den avfyras före slutet, skrev Tjechov. Revolvern som Vinz hittat introduceras ganska tidigt i filmen (dock inte förrän vi lärt känna huvudpersonerna och deras omgivning). På klassiskt vis byggs spänningen upp kring förväntan att han ska använda den. Men regissören spelar medvetet på våra förväntningar för att avslöja klichéerna. Vapen avlossas inte av rationella skäl eller som en följd av något övervägt beslut. När våldet blossar upp är det ögonblickets och tillfällighetens verk.

Saïd, Vinz och Hubert tillhör det understa skiktet i det franska samhället. Trots att de har olika hudfärg och etniskt ursprung finns det mer som förenar dem än som skiljer dem åt. Det kommer till ett komiskt och rörande uttryck när Vinz frågar Saïd om han vill bli näste arab som polisen skjuter. "Jag tänker i alla fall inte bli det." Varpå araben Saïd tittar på juden Vinz och säger: "Skulle du bli näste arab?" Det är inte de etniska gränserna som är problemet, utan fattigdomen och segregationen.

"Världen tillhör er", står det på jättelika affischer i Paris (förmodligen reklam för dagstidningen Le Monde). Sloganen är ett hån mot killar som Saïd, Vinz och Hubert, som inte ens har makten över sina egna liv och förorten där de bor. Men när Saïd med hjälp av en sprayburk ändrar den till "Världen tillhör OSS" finns det ändå en sanning i det trotsiga påståendet. Världen måste få tillhöra dem, annars kommer hatet att förstöra den.

Hittills har allt gått bra.

Men det viktiga är inte hur man faller, utan hur man landar.

Medan vi faller

Produktionsuppgifter

Frankrike 1995

Orginalets titel: La Haine

Manus & regi: Mathieu Kassovitz

Foto: Pierre Aim

Klippning: Mathieu Kassovitz & Scott Stevenson

Kostym: Virginie Montel

Musik: Burnin' and Lootin' med Bob Marley

I rollerna

Vinz – Vincent Cassel

Hubert – Hubert Kounde

Saïd – Saïd Taghmaoui

Samir – Karim Belkhadra

Polisinsp. "Notre Dame" – Marc Duret

Santo – Solo Dicko

Asterix – François Levantal

Man på toalett – Tadek Lokcinski

Huberts mor – Felicite Wouassi

Tekniska uppgifter

Speltid: 95 minuter

Format: Vidfilm

Ljud: Dolby SR

Censur: Från 15 år

Översättning: Lasse Thorsell

Svensk premiär: 3 november 1995

Distribution

Sandrews-Metronome, Box 5612, 114 86 Stockholm

Tel. 08-762 17 00, fax 08-10 38 50